

AZ ÖTÖDIK VÉLEMÉNY MAGYARORSZÁGRÓL

Összegzés és ajánlások

A Nemzeti Kisebbségek
Védelméről Szóló
Keretegyezmény
Tanácsadó Bizottsága
(ACFC)

Elfogadták 2020. május 26-án

ACFC/OP/V(2020)002Végleges

Közzétéve 12/10/2020

A Nemzeti Kisebbségek Védelméről Szóló Keretegyezmény Titkársága
Európa Tanács
F-67075 Strasbourg Cedex
Franciaország

www.coe.int/minorities

A MEGÁLLAPÍTÁSOK ÖSSZEFOGLALÁSA	3
Alkalmazási kör	3
Adatgyűjtés	3
Az antidiszkriminációs keretrendszer	3
A kultúra megőrzése és fejlesztése	3
A tolerancia, valamint a fenyegetések, a gyűlölet-bűncselekmények és a gyűlöletbeszéd elleni védelem előmozdítása	3
Vallási jogok	4
Nyelvi jogok	4
A nemzeti kisebbségek politikai részvétele	4
A romák helyzete	4
AJÁNLÁSOK	5
Ajánlások azonnali intézkedésre	5
További ajánlások	5
Az ajánlások nyomon követése	6

A MEGÁLLAPÍTÁSOK ÖSSZEFOGLALÁSA

1. Magyarország fenntartja azt a politikáját, hogy a nemzeti kisebbségeket egy stabil jogszabályi keretrendszer alapján támogatja. Ugyanakkor továbbra is foglalkozni kell azokkal a strukturális nehézségekkel, amelyekkel a romák a köz- és a magánélet minden területén szembesülnek, ideértve az oktatást, a foglalkoztatást, a lakhatást és az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférést.

Alkalmazási kör

2. Az alkalmazási kör nem változott az előző ellenőrzési időszak óta. Az elismerési eljárást azonban még javítani kell, hogy további biztosítékok álljanak rendelkezésre mindenféle lehetséges önkényesség és megkülönböztetés ellen. A hatóságoknak emellett erősíteniük kell a párbeszédet azoknak a nemzeti kisebbségeknek a képviselőivel, akik az elmúlt évek során elismert státuszt kértek.

Adatgyűjtés

3. A 2021-es népszámlálás előtt tájékoztató intézkedéseket kell tenni azért, hogy az eljárás összhangban legyen a népszámlálással kapcsolatos nemzetközi előírásokkal, és hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket megfelelő módon tájékoztassák részvételük fontosságáról, miközben a jogaikra is felhívják a figyelmet. Továbbra is aggályos, hogy néhány, magát bunyevácnak, de nem horvátnak tartó személy hogyan gyakorolhatja a választott identitás jogát.

Az antidiszkriminációs keretrendszer

4. A roma kisebbséghez tartozó személyek továbbra is hátrányos megkülönböztetésnek vannak kitéve a közélet minden területén, és kétségeik vannak arról, hogy az állam biztosít-e számukra jogorvoslati lehetőségeket. Meg kell erősíteni az Egyenlő Bánásmód Hatóság (a továbbiakban: EBH) kommunikációs erőforrásait és személyzetét, hogy a megbízatását teljesítve tájékoztatást adjon a rajta keresztül elérhető jogorvoslati lehetőségekről. A nemzetiségi ombudsman helyettesnek arról kell gondoskodnia, hogy a beadványokat függetlenül, és saját kezdeményezésére dolgozzák fel.

A kultúra megőrzése és fejlesztése

5. A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek örömmel látják, hogy a kisebbségekkel kapcsolatos kulturális tevékenységekre egyre több pénz jutott az elmúlt öt év során. A hatóságok azonban jobban is bevonhatnák a kisebbségek képviselőit is ezeknek a forrásoknak a megtervezésébe és odaitélésébe.

A tolerancia, valamint a fenyegetések, a gyűlölet-bűncselekmények és a gyűlöletbeszéd elleni védelem előmozdítása

6. A politikai diskurzusban és a médiában tapasztalható általánosan intoleráns légkör akadályozza a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket kultúrájuk és identitásuk szabad kifejezésre juttatásában a magán- és a közszférában egyaránt, a társadalom minden szektorában. Intézkedéseket kell hozni a tolerancia, a kultúrák közötti párbeszéd és a kölcsönös tisztelet szellemének valódi előmozdítása érdekében, a hatóságoknak pedig határozott

álláspontra kell helyezkedniük, és el kell ítélniük a rasszista és intoleráns beszédet a közszférában. Minden szükséges intézkedést meg kell tenni a gyűlölet-bűncselekmények és a gyűlöletbeszéd elleni hatékony harc érdekében.

Vallási jogok

7. A törvény nem garantálja hatékonyan a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek arra vonatkozó jogait, hogy vallási intézményeket, szervezeteket vagy szövetségeket alapítsanak, és ezek a jogok a gyakorlatban sem érvényesülnek megfelelő mértékben. Ez lehetővé teszi a hátrányos megkülönböztetést, például számszerűen kevésbé jelentős kisebbségek ellen, különösen a jogi személyiség illetve az adózási státusz megszerzését illetően.

Nyelvi jogok

8. A szilárd jogszabályi keretrendszer ellenére a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek nehézségekkel szembesülnek a mindennapi nyelvhasználatban. A kisebbségi nyelveket tanító tanárok elégtelen száma, valamint a kisebbségi nyelvek nyilvános jelenlétének és használata a hiánya aggodalomra ad okot.

A nemzeti kisebbségek politikai részvétele

9. Dicséretre méltó a nemzeti kisebbségek parlamenti képviselői rendszere, valamint az önkormányzati struktúra nemzeti, megyei és helyi szintjei. A rendszert azonban nem igazították hozzá a roma kisebbség igényeihez, különös

tekintettel az önkormányzatok korlátozott mandátumára a társadalmi befogadáshoz kapcsolódó területeken. A társadalmi befogadás intézményi keretrendszere láthatóan nem hozta meg a roma kisebbséghez tartozó személyek hatékony részvételét. Kiigazításra és további javításra szorul.

A romák helyzete

10. A roma kisebbséghez tartozó személyek továbbra is hátrányos megkülönböztetéstől szenvednek az oktatás, a foglalkoztatás, a lakhatás és az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés terén. Sürgős intézkedéseket kell hozni a helyzetük javítása érdekében, a korai iskolaelhagyás leküzdésére és a befogadó, minőségi, a szegregált területekre is kiterjedő oktatás érdekében. A hátrányos helyzetű régiókban a nemzeti és helyi szakpolitikáknak erősebben kellene egymást kiegészíteniük, hogy hosszú távú megoldásokat tudjanak kínálni a foglalkoztatási és lakhatási problémákra. Az egészségügyi ellátáshoz és a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés továbbra is súlyos gyakorlati akadályokba ütközik, elsősorban a roma nők és gyermekek kárára.

AJÁNLÁSOK

11. A Tanácsadó Bizottság úgy véli, hogy a jelen összegző megjegyzések és ajánlások alapul szolgálhatnak ahhoz a határozathoz, amit a Miniszteri Bizottság fogad majd el a Keretegyezmény magyarországi alkalmazására vonatkozóan.

12. A hatóságokat felkérjük, hogy vegyék figyelembe a Tanácsadó Bizottság ezen véleményében szereplő részletes észrevételeket és ajánlásokat. Különösen a következő intézkedéseket kellene meghozniuk a Keretegyezmény végrehajtásának további javítása érdekében:

Ajánlások azonnali intézkedésre

13. A Tanácsadó Bizottság sürgeti a hatóságokat, hogy tegyenek meg minden lehetséges intézkedést a tolerancia, a kultúrák közötti párbeszéd, a kölcsönös tisztelet és a megértés szellemének előmozdítása érdekében minden Magyarország területén élő személy között, valamint azért, hogy megteremtsék a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára a szükséges feltételeket ahhoz, hogy a magán- és a közéletben is kifejezhessék a kultúrájukat és identitásukat, különösen az oktatás, a kultúra, a sport és a média terén. A hatóságoknak határozott álláspontra kell helyezkedniük, és el kell ítélniük a rasszista vagy intoleráns beszédet a közzsférában, különösen a politika közbeszédben és a médiában.

14. A Tanácsadó Bizottság sürgeti a hatóságokat, hogy hatékonyan azonosítsák, vegyék nyilvántartásba, vizsgálják ki, vonják büntetőeljárás alá és szankcionálják a gyűlölet-bűncselekményekért és a gyűlöletbeszédért felelős személyeket, csökkentsék a bejelentetlenül maradó gyűlöletbeszéd mértékét a jogszabályi rendelkezések módosításával és megerősítésével, valamint a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségekről nyújtott tájékoztatással.

15. A Tanácsadó Bizottság sürgeti a hatóságokat, hogy azonosítsanak és vezessenek be hosszú távú, fenntartható megoldásokat a roma tanulók oktatásának javítására, a korai iskolaelhagyás, a földrajzi és az iskolán belüli szegregáció és a tanárihiány kezelésére; dolgozzanak ki egy átfogó és hatékony tanárfelvételi- és képzési programot a hátrányos helyzetben lévő területeken, tegyék ezt vonzóbbá pénzügyi ösztönzőkkel; szisztematikusan biztosítsák, hogy ezek a programok magukban foglalják az interkulturális oktatást, a diszkriminációmentességet az oktatásban és az aktív állampolgárrá válást célzó nevelést. Ezeknek az oktatási modellek a megvalósításába be kell vonni a roma szülőket is, a helyi önkormányzatok pedig nyújtsanak nekik kiegészítő támogatást, amit a magániskoláknak is meg kell kapniuk.

16. A tanácsadó bizottság sürgeti a hatóságokat, hogy biztosítsák a romákkal kapcsolatos szakpolitikák átláthatóbb és hatékonyabb kialakítását, összehangolását és végrehajtását helyi, megyei és országos szinten, beleértve a roma közösségek magas szintű képviseletét és részvételét, különösen szegregált területeken, és dolgozzanak ki releváns mutatókat, amelyek biztosítják ennek a részvételnek az objektív mérését. Jelentős

erőfeszítések egy hatékonyabb intézményi keretrendszer kialakításához szükségesek, amely garantálja a romák tényleges részvételét a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia kialakításában, figyelemmel kísérésében és kiértékelésében, tükrözve az ezen csoportokban megnyilvánuló vélemények sokszínűségét.

17. A Tanácsadó Bizottság sürgeti a hatóságokat, hogy dolgozzanak ki és vezessenek be egy átfogó nemzeti szakpolitikai keretrendszert a lakhatásra vonatkozóan, amely tartalmazzon ösztönzőket az önkormányzatok számára, hogy vegyenek részt a romák lakáshelyzetének javítását célzó szakpolitikák kidolgozásában és bevezetésében; jelentősen fejlesszék a szociális és támogatott lakhatást, és gondoskodjanak a lakhatási szegregáció elleni meglévő jogszabályok hatékony alkalmazásáról; biztosítsák annak az előírásnak a betartását, amely szerint a roma gyermekeknek joguk van arra, hogy anyagi okokból ne vegyék ki őket a családjukból, és megfelelően vizsgálják ki, hogy miért aránytalan a részvételük az ellátórendszerben.

18. A Tanácsadó Bizottság sürgeti a hatóságokat, hogy fogadjanak el egy átfogó intézkedési tervet a romák problémáinak megoldására az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférésben; az egészségügyi ellátás hiányosságainak az orvoslására, különös figyelemmel a romák által lakott hátrányos helyzetű térségekre; fokozottan tájékoztassák az egészségügyi ellátásban dolgozó szakembereket és a pácienseket az diszkriminációellenes jogszabályokról, és indítsanak kampányt kórházakban és más egészségügyi intézményekben.

További ajánlások¹

19. A tanácsadó bizottság nyomatékosan felszólítja a hatóságokat, hogy támogassák a Keretegyezmény alkalmazási körének rugalmas, nyitott és konstruktív megközelítését. E tekintetben a hatóságokat arra ösztönzi, hogy kezdjenek rendszeres párbeszédet azokkal a személyekkel, akik kifejezték érdeklődésüket a Keretegyezmény által biztosított védelem iránt.

20. A Tanácsadó Bizottság ismételtelen felhívja a hatóságokat, hogy jóval a 2021-es népszámlálás előtt, a kisebbségek képviselőivel együttműködve végezzenek a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek körében figyelemfelkeltő tevékenységeket, hogy az érintettek tájékozott és szabad választ adhassanak a kisebbségi léttel és a nyelvekkel kapcsolatos kérdésekre.

21. A Tanácsadó Bizottság nyomatékosan felszólítja a hatóságokat, hogy tartsák tiszteletben egyes, kizárólag a bunyevác közösséghez csatlakozó személyek szabad identitásválasztásának a jogát, és ne vonják össze őket

¹Az alábbi ajánlásokat a Keretegyezmény vonatkozó cikkeinek sorrendje szerint adjuk közre.

egy másik csoporttal, amellyel szabad akaratukból nem hajlandók azonosítani magukat.

22. A Tanácsadó Bizottság felhívja a hatóságokat, hogy bővítsék az Egyenlő Bánásmód Hatóság kommunikációs erőforrásait és személyzetét annak érdekében, hogy módjuk legyen megfelelő tájékoztatást adni a feladatukról, különösen a nemzeti kisebbségekhez tartozó, a leginkább sérülékeny személyek körében, illetve hatékonyan alkalmazza az állítólagos diszkrimináció eseteinek a kivizsgálására vonatkozó hatáskörét, beleértve a hivatalból indított eljárásokat is. Megismétli azt a felhívását a hatóságokhoz a Magyarországon élő kisebbségek védelméért felelős Nemzetiségi Ombudsman helyettes megbízatásával kapcsolatosan, hogy tervezzenek be és folytassanak le független vizsgálatokat, és saját kezdeményezésből javasoljanak konkrét és általános jogorvoslati intézkedéseket az Ombudsmannak.

23. A Tanácsadó Bizottság felhívja a hatóságokat, hogy dolgozzanak ki és hajtsanak végre egy átfogó tervet a kisebbségi nyelvek nyilvános használatának élénkítésére és előmozdítására, a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket képviselő szervezetek hatékony részvételével, ideértve a kisebbségi nyelvek beszélőinek ösztönzését arra, hogy a kisebbségi nyelvet használják közigazgatási ügyeik intézése során.

24. A Tanácsadó Bizottság felhívja a hatóságokat, hogy a különböző nemzeti kisebbségi önkormányzatok pénzügyi támogatásának odaítélésére használt számítási módszereket olyan módon igazítsák ki, hogy nagyobb mértékben vegyék figyelembe az adott nemzeti kisebbséggel saját bevallásuk alapján azonosuló személyek arányát.

25. A Tanácsadó Bizottság felhívja a hatóságokat, hogy fokozzák erőfeszítéseiket a romák foglalkoztatottsági rátájának és körülményeinek javítása érdekében, különösen a leghátrányosabb helyzetű térségekben; dolgozzanak ki szakpolitikákat illetve javítsák a meglévőket a roma nők foglalkoztatottsági rátájának növelése érdekében, és ebbe a munkába hatékonyan vonják be a roma szervezeteket és független szakértőket; allokáljanak elegendő erőforrást ezeknek a végrehajtására, és rendszeresen monitorozzák és értékeljék ki a hatásait.

Az ajánlások nyomon követése

26. A Tanácsadó Bizottság arra ösztönzi a hatóságokat, hogy az ötödik ciklusról szóló ezen vélemény közzététele után szervezzék meg az utánkövetést, ahogyan a múltban is tették. Úgy véli, hasznos lenne egy utánkövetési párbeszéd, melynek során áttekintik az ebben a véleményben szereplő megfigyeléseket és ajánlásokat. Ezen túlmenően, a Tanácsadó Bizottság kész támogatni a hatóságokat annak a megállapításában, hogyan lehet a jelen véleményben szereplő ajánlásokat a leghatékonyabb módon átültetni a gyakorlatba.

A Keretegyezmény a Nemzeti Kisebbségek Védelméről Tanácsadó Bizottsága egy független testület, amely segítséget nyújt az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának annak a kiértékelésében, mennyire voltak megfelelőek a Keretegyezményben részes felek által megtett, az abban foglalt alapelvek érvényesítését célzó intézkedések.

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által 1994. november 10-én elfogadott, 1998. február 1-jén hatályba lépett, a nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezmény megállapítja a betartandó alapelveket és az államok számára kitűzött célokat a nemzeti kisebbségek védelmének biztosítása érdekében. A Keretegyezmény szövege angol és francia nyelven, valamint egyebek mellett örmény, bolgár, horvát, német, görög, magyar, lengyel, román, román, szerb, szlovák, szlovén és ukrán nyelven érhető el.

Az angol és francia nyelven közzétett teljes vélemény a Tanácsadó Bizottság értékelését tartalmazza az ötödik állami jelentés, más írásbeli források és a Tanácsadó Bizottság által a 2019. december 2-6 között Miskolcon, Gyulán, Békéscsabán, Budaörsön és Budapesten tett látogatása során a kormányzati és nem kormányzati megkérdezettektől kapott információk alapján

A megállapítások összefoglalása és az ajánlások magyar nyelvre lefordított változata szintén elérhető a következő weboldalon:

www.coe.int/minorities

Az Európa Tanács a földrész vezető emberi jogi szervezete. Negyvenhét tagállamot tömörít, melyek közül 28 az Európai Unió tagja. Az Európa Tanács valamennyi tagállama aláírta az európai emberi jogi egyezményt, melynek célja az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság védelme. Az Emberi Jogok Európai Bírósága ellenőrzi az Egyezmény betartását az egyes tagállamokban.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE